

**Deputat în Parlamentul
Republicii Moldova**

**Biroului permanent al
Parlamentului Republicii Moldova**

Comisia juridică, numiri și imunități

AMENDAMENTE

la Proiectul de lege privind modificarea unor acte normative (declararea averii
și a intereselor personale)
nr. 156 din 28.05.2024

În conformitate cu prevederile art. 73 din Constituția Republicii Moldova, art. 47 și art. 59 din Regulamentul Parlamentului adoptat prin Legea nr. 797/1996, în urma examinării proiectului legii nr. 65/2024 privind pilotarea votului prin corespondență prezint următoarele amendamente.

Nr./ ordine	Norma propusă prin proiect nr. 156 din 28 mai 2025	Amendamente propuse	Argumentarea
1.	Art. II. - Legea nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.230-232, art. 840), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: 1. La art. 25 alin. (2), lit. e) se abrogă; 2. La art. 45 alin. (6), lit. a) se abrogă.	Excluderea pct. 1	Autorii solicită abrogarea lit. e), alin. (2) art. 25 din Legea nr. 158/2008. Potrivit art.25 alin. (2) lit. e) din Legea nr.158/2008 se interzice funcționarilor publici să desfășoare alte activități remunerate, în calitate de consilieri în unitățile administrativ-teritoriale de nivelul întâi și al doilea, cu excepția cazului în care nu sunt în raporturi de serviciu cu subdiviziunile autorităților administrației publice locale de același nivel și din aceeași unitate administrativ-teritorială. Aceste prevederi rezultă din necesitatea asigurării faptului că funcționarii publici nu trebuie să cumuleze funcții care ar putea influența sau afecta deciziile și responsabilitățile lor funcționale. Astfel, prin abrogarea acestei norme există risc ca imparțialitatea și obiectivitatea în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu va fi prejudiciată prin aceste situații de conflict de interese. O motivare în susținerea

			<p>propunerii de abrogare a normei existente nu a fost prezentată de autori.</p> <p>Mai mult, propunerea autorilor contravine principiului servirii interesului public cu imparțialitate și obiectivitate (art.11 lit. a) din Legea nr.133/2016), generează situații de conflict de interese (conform art.2 din Legea 133/2016), dar și premise de încălcare a integrității instituționale (conform art. 10 alin. (1) lit. d) și j) din Legea integrității nr. 82/2017). În acest sens, respectarea regimului juridic al incompatibilităților, al restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate reprezintă una din măsurile de control al integrității în sectorul public potrivit cadrului legal național.</p> <p>În context, cumularea responsabilităților funcționarilor publici, în urma abrogării lit. e) a art. 25 alin. (2), poate genera diminuarea integrității și transparenței în administrația publică. Interdicția pentru funcționarii publici de a cumula și activitatea de consilier (ales local) în cadrul aceleiași unități administrativ-teritoriale contribuie la stabilirea clară a funcțiilor și responsabilităților între diferite niveluri decizionale, contribuind la evitarea favoritismului și la promovarea unei administrații publice corecte și echitabile.</p>
<p><i>Art. III. - Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr.245-246, art. 511), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:</i></p>			
	<p>1.La art. 4 alin. (4) cuvântul „anual” se exclude.</p>	<p>Se propune excluderea acestui punct și menținerea art. 4 alin. (4) Legii nr. 132/2016 în redacția actuală</p>	<p>Prin excluderea controlului anual obligatoriu al activității ANI din partea Curții de Conturi sunt puse în pericol eficiența și performanța instituțională, în special în situația actuală. O altă întrebare apare la capitolul transparenței și responsabilității, or controlul anual asupra ANI asigură o transparență adecvată și o responsabilitate suficientă, necesare pentru sporirea încrederii în această instituție importantă.</p> <p>O evaluare periodică a riscurilor poate indica că riscurile majore sau vulnerabilitățile sunt gestionate în mod eficient.</p>
	<p>2. La art. 7: alin. (1): lit. c) va avea următorul cuprins: „c) efectuează controlul averii deținute de subiecții declarării, constată dacă există o diferență substanțială între veniturile obținute legal și cheltuielile realizate, pe de o parte, și averea dobândită, pe de altă parte, în timpul deținerii mandatelor sau a funcțiilor publice ori de demnitate publică, constată averea nejustificată și adresează instanței de judecată cereri în vederea dispunerii confiscării averii nejustificate;” lit. e1) va avea următorul cuprins: „e1) informează organizația publică în care activează subiectul declarării sau autoritatea</p>	<p>Se propune excluderea textelor: „lit. e1) va avea următorul cuprins: „e1) informează organizația publică în care activează subiectul declarării sau autoritatea responsabilă de numirea în funcție a acestuia cu privire la încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale acestuia în baza unui act de constatare definitiv.””; „lit. c) se abrogă;” și „alin. (3): lit. a) cuvintele „în plenum” se exclud.”.</p>	<p>Într-adevăr, alesul poporului, precum și funcționarul public/ demnitarul are responsabilitatea de a reprezenta interesele cetățenilor în mod onest și integru. Încălcările grave ale integrității pot eroda încrederea publicului în sistemul democratic și în capacitatea instituțiilor de a asigura respectarea legii. Și totuși, constatarea unor astfel de încălcări, precum și aplicarea sancțiunii de încetare a mandatului trebuie să corespundă principiilor fundamentale statului de drept și să protejeze democrația. Instituirea unei proceduri judiciare pentru încetarea mandatului este esențială pentru a proteja instituțiile democratice și pentru a demonstra că nimeni nu este deasupra legii. În redacția actuală a legii acest drept îi revine deja inspectorului de integritate, însă se menține o oarecare echitate prin respectarea altor legi speciale ce reglementează încetarea mandatului/ raportului de serviciu pentru anumite funcții. Propunerea autorilor vine să submineze autoritatea altor instituții statului, acordă inspectorului de integritate / vicepreședintelui (având în vedere alte modificări</p>

<p>responsabilă de numirea în funcție a acestuia cu privire la încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale acestuia în baza unui act de constatare definitiv.” se completează cu lit. g) cu următorul cuprins: „g) elaborează politici în domeniul integrității.” alin. (2): lit. c) se abrogă; lit. i) va avea următorul cuprins: „i) ține Registrul de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție care derivă dintr-un act de constatare al Autorității Naționale de Integritate.” alin. (3): lit. a) cuvintele „în plenul” se exclud. lit. i) va avea următorul cuprins: „i) prezintă, în termen de 5 zile lucrătoare, informația privind lipsa interdicției de a ocupa o funcție publică ce derivă dintr-un act de constatare definitiv al Autorității Naționale de Integritate.”.</p>	<p>„cu menținerea prevederilor respective în redacția actuală</p>	<p>propuse) să „anuleze” votul poporului. O modificare democratică a instituției de încetare a mandatului în baza unui act emis de ANI presupune existența unui control judiciar obligatoriu.</p> <p>Or, procedura judiciară pentru încetarea mandatului oferă un cadru clar și transparent pentru investigarea și sancționarea încălcărilor de integritate. Aceasta asigură că cei care ocupă funcții publice sunt responsabili în fața legii și a cetățenilor. Aplicarea unei proceduri judiciare în cazurile de încălcare a integrității consolidează statul de drept prin demonstrarea că toți indivizii sunt supuși aceleiași norme și proceduri legale, indiferent de poziția lor în societate. În altă ordine de idei, instituirea unei proceduri judiciare pentru încetarea mandatului alesului poporului în cazurile de încălcare a integrității este esențială pentru menținerea integrității și credibilității sistemului democratic și pentru asigurarea unei guvernări transparente și responsabile.</p> <p>Referitor la abrogarea normei, care prevedea prezentarea raportului anual în plenul Parlamentului, consider că sunt relevante argumente de la punctul precedent. Raportarea anuală publică în fața Plenului asigură o transparență adecvată și o responsabilitate suficientă, necesare pentru sporirea încrederii în această instituție importantă.</p>
<p>3. Art. 8 alin. (2) va avea următorul cuprins: „(2) Structura și efectivul-limită ale Autorității Naționale de Integritate sunt aprobate printr-o hotărâre a Parlamentului, la propunerea Președintelui Autorității Naționale de Integritate.</p>	<p>Se propune excluderea acestui punct, propus de autor și menținerea prevederilor respective în redacția actuală</p>	<p>Autorii propun trecerea mai multor competențe de la Consiliul de integritate către Președintele/ Vicepreședintele ANI. Consider că argumentele invocate sunt relevante în toate cazuri descrise în continuare.</p> <p>Astfel, există mai multe motive pentru care deciziile luate de un organ colegial sunt adesea considerate mai credibile decât deciziile unipersonale ale unui conducător.</p> <p>Un organ colegial este format din mai mulți membri, adesea cu perspective și experiențe diverse. Această diversitate poate contribui la luarea deciziilor mai echilibrate și mai bine fundamentate, reflectând o gamă mai largă de puncte de vedere și interese.</p> <p>Deciziile luate de un organ colegial sunt adesea rezultatul unui proces deliberativ mai transparent. Membrii organului colegial au oportunitatea să discute diferite opțiuni, să argumenteze și să își exprime punctele de vedere înainte de a ajunge la o concluzie. Aceasta poate reduce riscul unor decizii subiective sau arbitrare.</p>
<p>4. Art. 9 alin. (1) va avea următorul cuprins: „(1) Autoritatea este condusă de un președinte, asistat de un vicepreședinte. Președintele este numit în funcție de Președintele Republicii Moldova la propunerea Consiliului de Integritate.</p>	<p>Se propune excluderea acestui punct, propus de autor și menținerea prevederilor respective în redacția actuală</p>	<p>Suplimentar la cele menționate supra, deciziile unipersonale pot fi susceptibile de influențe personale sau de conflicte de interese ale conducătorului. În schimb, deciziile luate de un organ colegial sunt supuse unei mai mari verificări interne, unde membrii pot corecta sau contracara eventualele influențe nepotrivite.</p>

<p>Vicepreședintele este numit în funcție de Președintele Republicii Moldova la propunerea președintelui Autorității.”</p>		
<p>6. La art. 12: alin. (6) va avea următorul cuprins: „(6) Membrii Consiliului au obligația să se abțină de la exprimarea publică a convingerilor lor politice și de la orice alt comportament care poate dăuna imaginii Consiliului sau a Autorității.” alin. (7): lit. d) va avea următorul cuprins: „d) aprobă programul de dezvoltare strategică și planul de activitate al Autorității” lit. d1) se abrogă; lit. f) și g) cuvintele „și vicepreședintelui” se exclud; lit. g1) se abrogă; lit. l) va avea următorul cuprins: „l) examinează și soluționează conflictele de interese ale președintelui Autorității.”</p>	<p>Se propune excluderea acestor puncte, propuse de autori și menținerea prevederilor respective în redacția actuală</p>	<p>Prin aceste modificări se propune excluderea mai multor competențe a Consiliului, respectiv revenim la argumentele invocate supra. Adițional, membrii unui organ colegial împart responsabilitatea pentru deciziile luate în comun. Aceasta poate încuraja o atitudine mai prudentă și o mai mare asumare a consecințelor deciziilor luate, comparativ cu un conducător unipersonal care poate fi tentat să ia decizii în funcție de considerații personale sau de presiuni externe. Deciziile luate de un organ colegial, care reflectă un consens sau o majoritate, sunt adesea percepute ca fiind mai legitime și mai acceptate de către cei afectați de aceste decizii. Acest lucru poate spori încrederea în procesul decizional și poate reduce potențialele contestații sau rezistențe față de implementarea deciziilor. În concluzie, organul colegial oferă beneficii considerabile în ceea ce privește obiectivitatea, transparența și reprezentativitatea în procesul decizional, ceea ce face ca deciziile sale să fie adesea mai credibile și mai bine acceptate în comparație cu deciziile unipersonale ale unui conducător.</p>
<p>8. La art. 14: alin. (1): la lit. f) cuvântul „strategia” se substituie cu cuvintele „programul de dezvoltare strategică”; se completează cu lit. f2) cu următorul cuprins: „f2) aprobă formularul Declarației de avere și interese personale;”; la lit. o) cuvântul „anual” se exclude; alin. (3) va avea următorul cuprins: „(3) În cadrul verificării prealabile a sesizărilor și procedurilor de control vicepreședintele are următoarele atribuții: a) dispune, în cauzele complicate sau complexe, prin decizie motivată, exercitarea controlului de către un grup de inspectori de integritate; b) soluționează abținerile și recuzările inspectorilor de integritate; c) verifică dosarele de control, documente, materiale și alte date cu privire la activitățile desfășurate; d) dă indicații scrise motivate, obligatorii pentru inspectorii de integritate;</p>	<p>Se propune: 1. Menținerea prevederilor din lit. o) alin. (1) art. 14 Legii nr. 132/2016 în redacția actuală. 2. Excluderea lit. d), e), f) și g) introduse în alin. (3) art. 14 Legii nr. 132/2016 3. Menținerea prevederii din alin. (3¹) art. 14 Legii nr. 132/2016 în redacția actuală. 4. Menținerea prevederii din alin. (4) art. 14 Legii nr. 132/2016 în redacția actuală.</p>	<p>Pentru prima propunere sunt valabile argumentele invocate supra referitor la necesitatea unui control / raport anual obligatoriu. Referitor la a doua propunere, menționez: subminarea independenței unui inspector de integritate prin stabilirea împuternicirilor excesive de control și anulare pentru vicepreședintele instituției poate avea mai multe consecințe negative cruciale. Cea mai importantă o consider subordonarea politică a inspectorilor în acest caz. Oferirea de împuterniciri excesive poate duce la subordonarea inspectorului de integritate față de interesele politice sau personale ale conducătorului. Acest lucru va compromite obiectivitatea și independența inspectorului în investigarea și raportarea cazurilor de corupție sau alte abateri de integritate. Mai mult, o concentrare excesivă a puterii în mâinile unei singure persoane sau a unei mici echipe poate duce la o responsabilitate redusă în fața societății și la o transparență scăzută în activitățile inspectorului de integritate. Aceasta va crea oportunități pentru abuzuri și pentru protecția intereselor personale sau de grup, în detrimentul interesului public și contrar tuturor principiilor de bază în domeniul luptei împotriva corupției. Este esențial ca inspectorii de integritate să aibă o autonomie adecvată și să nu fie subminați prin împuterniciri excesive acordate unor alte persoane din instituție. Acest lucru contribuie la menținerea</p>

<p>e) avizează proiectele proceselor verbale de inițiere și de refuz al inițierii controlului, precum și proiectele actelor de constatare;</p> <p>f) revocă, prin decizie motivată, procesele verbale de refuz în inițiere controlului și actele de constatare ale inspectorilor de integritate;</p> <p>g) dispune reluarea controlului dacă revocă actul de constatare.” la alin. (3¹) primul enunț va avea următorul cuprins: „Vicepreședintele Autorității exercită și alte atribuții prevăzute la alin. (1), stabilite de președintele Autorității.” alin. (4) se abrogă.</p>		<p>integrității, transparenței și credibilității procesului de investigare și raportare a abaterilor de integritate într-o societate democratică și responsabilă.</p> <p>Referitor la propunerea 3, menționez argumentele invocate în susținerea amendamentului privind mai mare încredere pentru decizii luate de organ colegial.</p> <p>Pentru ultima propunere din acest capitol, consider că abrogarea faptului că vicepreședintele nu exercită control nemijlocit al averii și intereselor personale, se deschide o posibilitate de repartizare abuzivă a dosarelor „importante” (în viziunea conducerii ANI) direct către vicepreședinte, ceea ce reprezintă un risc de corupție, dar și subminează autoritatea inspectorilor de integritate.</p>
<p>10. Art. 18 la alin. (2¹) textul „conform Legii nr. 271/2008 privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice” se substituie cu cuvintele „de către Centrul Național Anticorupție”;</p> <p>alin. (3) cuvintele „Desfășurarea probelor din cadrul concursului se monitorizează și se înregistrează video” se exclude;</p> <p>se completează cu alin. (3¹) și (3²) cu următorul cuprins: „(3¹) Ocuparea funcției vacante sau temporar vacante de inspector de integritate se poate face și prin transfer a angajaților din cadrul Procuraturii Generale, Procuraturii Anticorupție, Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze speciale, Centrului Național Anticorupție, Curții de Conturi și instituțiilor subordonate Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului Finanțelor, în situația în care aceștia corespund condițiilor prevăzute la alin. (1) și (2) și dețin funcția de procuror, consultant al procurorului, auditor public, ofițer de urmărire penală, ofițer de investigații, inspector fiscal, inspector vamal, inspector din cadrul Inspecției Financiare și funcționarii publici din cadrul Autorității.</p> <p>(3²) Conform alin. (3¹) pot fi angajați cel mult jumătate din funcțiile vacante de inspector de integritate. Candidați pentru transfer</p>	<p>Se propune excluderea alin. (3¹) și (3²), introduse de autori în art. 18 Legii nr. 132/2016</p>	<p>Transferarea temporară a unei persoane într-o funcție importantă poate afecta credibilitatea din mai multe motive. Transferurile temporare pot fi percepute ca fiind rezultatul conexiunilor personale sau politice, mai degrabă decât al meritocrației sau al selecției pe bază de competențe. Aceasta poate submina încrederea în obiectivitatea și transparența procesului decizional.</p> <p>De asemenea, o persoană temporar transferată poate să nu aibă suficient timp pentru a se adapta la funcția respectivă și pentru a dezvolta o viziune coerentă sau o strategie pe termen lung. Aceasta poate afecta capacitatea de a implementa schimbări semnificative sau de a gestiona problemele cu succes.</p> <p>Există și riscul de conflicte de interese: În unele cazuri, persoanele transferate temporar ar putea avea conexiuni sau interese personale în afara responsabilităților lor temporare, ceea ce poate crea conflicte de interese sau potențialul de a favoriza anumite părți sau interese în detrimentul obiectivelor instituționale.</p> <p>Mai mult, angajamentul unei persoane temporar transferate poate fi pus sub semnul întrebării de ceilalți membri ai instituției sau de către public, ceea ce poate diminua influența și autoritatea acesteia în funcția respectivă.</p> <p>În concluzie, transferurile temporare în funcții importante pot compromite credibilitatea și eficiența instituției.</p>

	sunt supuși verificării de către Centrul Național Anticorupție.”		
	<p>11. La art. 19: la lit. a) cuvântul „exercitării” se substituie cu cuvântul „deținerii”; se completează cu lit. b1) cu următorul cuprins: „participă în grupuri de lucru în cauze complicate care au un grad sporit de complexitate;”; la lit. d) cuvântul „exercitării” se substituie cu cuvântul „deținerii”; lit. f) se abrogă; se completează cu lit. i) cu următorul cuprins: „i) desfășoară alte activități prevăzute de prezenta lege.”</p>	Se propune menținerea prevederii actuale din lit. f) art. 19 Legii nr. 132/2016	Sunt relevante argumentele invocate referitor la procedura de încetare a mandatului persoanei în privința căreia a fost emis act de constatare.
	<p>12. Art. 20: alin. (1) se completează cu lit. f) și g) cu următorul cuprins: „f) să întreprindă alte măsuri neinterzise de lege pentru a acumula informații relevante pentru verificare sau control.” g) să refuze, în scris și motivat, executarea indicațiilor vicepreședintelui Autorității pe care le consideră ilegale.”; alin. (2) se completează cu lit. f) cu următorul cuprins: „f) să întreprindă alte măsuri necesare pentru verificarea deplină a tuturor aspectelor esențiale pentru verificare sau control.”; alin. (3) și (4) se abrogă.</p>	Se propune menținerea prevederilor actuale din alin. (3) și (4) art. 20 Legii nr. 132/2016	Prin excluderea obligației de notificare pentru inspectori către consiliul a influențelor exercitate din partea conducătorilor instituției, se creează o percepție că autorii facilitează exercitarea unor astfel de influențe. Prin aceste modificări se propune, de fapt, limitarea independenței inspectorilor, ceea ce contravine interesului public și prevederilor despre avertizori de integritate. Adicional, prin această modificare, se exclude, de fapt, un mecanism de protecția a inspectorilor împotriva abuzurilor. În nota informativă nicidecum nu a fost explicat necesitatea de a exclude mecanismul de luptă împotriva abuzurilor, care se arată a fi unul eficient.
	<p>18. Art. 30: la alin. (1) cuvintele „în ziua înregistrării” se substituie cu textul „în cel mult 2 zile lucrătoare de la data înregistrării”. alin. (2) va avea următorul cuprins: „(2) Redistribuirea sesizărilor și a dosarelor de control nefinalizate se face în următoarele cazuri: a) imposibilitatea inspectorului de integritate de a-și exercita atribuțiile timp de cel puțin 30 de zile, în cazul verificării prealabile; b) admiterea abținerii a inspectorului de integritate; c) suspendarea din funcție a inspectorului de integritate; d) conflictul de interese al inspectorului de integritate; e) revocarea actului de constatare; f) demisia sau eliberarea din funcție a inspectorului de integritate.</p>	Se propune excluderea alin. (3) art. 30 introdus de autori în Legea nr. 132/2016	<p>Reînceperea termenului de control contravine principiilor statului de drept din mai multe motive importante: Principiul legalității și predictibilității: Într-un stat de drept, oamenii au dreptul să știe în ce circumstanțe și pentru cât timp pot fi supuși controlului. Reînceperea termenului de control va duce la incertitudine și imprevizibilitate pentru persoanele vizate. Dreptul la apărare: Orice persoană vizată are dreptul la apărare, inclusiv dreptul de a se pregăti adecvat pentru a răspunde controalelor sau verificărilor legale. Reînceperea termenului de control poate împiedica exercitarea acestui drept fundamental, deoarece persoana nu va avea certitudine în acest sens. Riscul de abuzuri și utilizare discreționară: Reînceperea termenului de control poate crea oportunități pentru abuzuri din partea autorităților sau pentru utilizarea discreționară a puterii de către acestea. Aceasta poate afecta negativ drepturile persoanei vizate, expunându-i la riscul de tratament arbitrar sau inechitabil. În concluzie, reînceperea termenului de control contravine drepturilor persoanei vizate prin crearea de</p>

	<p>Se completează cu aliniatul 3 cu următorul cuprins: „(3) În cazul redistribuirii sesizărilor și a dosarelor de control nefinalizate, în temeiul prevederilor alin. (2), începe a curge un nou termen prevăzut de prezenta lege.”.</p>		<p>incertitudine, reducerea predictibilității în aplicarea legii, și prin amenințarea cu posibile abuzuri și încălcări ale confidențialității datelor personale. Este esențial ca orice măsură de control sau verificare să fie realizată în conformitate cu legislația aplicabilă și să respecte drepturile fundamentale ale individului. În final, această propunere este contrară atât Constituției Republicii Moldova (art. 23), cât și CEDO, deoarece va permite efectuarea unui control la infinit.</p>
	<p>19. Art. 31 se completează cu alin. (3) cu următorul cuprins: „(3) Procesul-verbal de inițiere a controlului nu se supune niciunei căi de atac”.</p>	<p>Se propune excluderea alin. (3) din art. 31 Legii nr. 132/2016, propus de autorii</p>	<p>Încălcarea dreptului la un recurs efectiv înseamnă că o persoană nu poate să beneficieze de un proces adecvat și echitabil pentru a contesta deciziile sau acțiunile care afectează drepturile și interesele sale. Acest drept este garantat de mai multe documente și tratate internaționale, inclusiv de Convenția Europeană a Drepturilor Omului și de Constituția Republicii Moldova.</p>
	<p>22. Art. 34: la alin. (1), după cuvântul „obținute” se completează cu cuvântul „legal”, iar cuvântul „exercitării” se substituie cu cuvântul „deținerii”; alin. (3) va avea următorul cuprins: „(3) Dacă constată o diferență substanțială între veniturile obținute legal, cheltuielile realizate și averea dobândită, inspectorul de integritate dispune încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale acesteia și aplică interdicția de a ocupa funcțiile menționate la art. 3 al Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale.” se completează cu aliniatul (3¹) cu următorul cuprins: „(3¹) Dacă constată includerea în declarația de avere și interese personale a datelor incomplete sau eronate, inclusiv a veniturilor inexistente, care a rezultat în nedeclararea corespunzătoare a averii sau a veniturilor în valoare ce depășește două salarii medii lunare pe economie, inspectorul de integritate inițiază procedura contravențională și aplică sancțiunea contravențională.”; la alin. (6) cuvintele „poate solicita” se substituie cu cuvântul „solicită”.</p>	<p>Se propune următoarea redacție alin. (3) art. 34 Legii nr. 132/2016: „(3) Dacă constată o diferență substanțială între veniturile obținute legal, cheltuielile realizate și averea dobândită, inspectorul de integritate poate dispune încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale acesteia și aplică interdicția de a ocupa funcțiile menționate la art. 3 al Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale.”</p>	<p>Revenind la argumentele invocate supra referitor la necesitatea unui control judiciar efectiv pentru stabilirea sancțiunii de încetare a mandatului/ raporturilor de muncă/ raporturilor de serviciu, menționez și următoarele. Individualizarea unei astfel de sancțiuni este necesară și asigură că pedeapsa aplicată reflectă gradul de vinovăție și natura specifică a acțiunilor comise. Astfel, se respectă principiul fundamental al justiției și echității în aplicarea legii. Mai mult, atunci când sancțiuni aplicate sunt văzute ca fiind corecte și proporționale în funcție de circumstanțele individuale, aceasta contribuie la consolidarea încrederii publicului în sistemul de stat.</p>
	<p>24. La art. 36: alin. (1) textul „sau de către persoanele menționate la art. 33 alin. (4) și (5), afectate nemijlocit de acesta” se substituie cu cuvintele „și de ale persoane drepturile cărora</p>	<p>Se propune excluderea propoziției „Pe perioadă examinării cauzei în judecată, termenul de efectuare a controlului se</p>	<p>Invoc aici argumentele menționate supra referitor la încălcarea principiilor a statului de drept în cazul suspendării termenului de efectuare a controlului. Termenul de prescripție a unei încălcări este o instituție fundamentală în drept, iar prin această modificare se propune, de fapt, excluderea conceptului de termen de</p>

	<p>sunt afectate nemijlocit prin actul de constatare.”</p> <p>se completează cu alin. (3) și (4) cu următorul cuprins:</p> <p>„(3) În cazul anulării de către instanța de judecată a actului de constatare pe motive de procedură, iar termenul de efectuare a controlului nu a expirat, inspectorul de integritate reia controlul. Pe perioadă examinării cauzei în judecată, termenul de efectuare a controlului se suspendă.</p> <p>(4) Dacă apar circumstanțe esențiale noi care nu au fost cunoscute inspectorul de integritate, iar termenul de efectuare a controlului nu a expirat, vicepreședintele Autorității dispune reluarea controlului.”</p>	<p>suspendă.” Din alin. (3) art. 36 Legii nr. 132/2016</p>	<p>prescripție, fapt care nu se aplică nici în procedura penală. În cazul acceptării unei astfel de modificări-ingerința în dreptul persoanei nu poate fi explicată, în special în contextul în care în cazul comiterii unor infracțiuni mecanismul suspendării termenului nu se aplică.</p>
	<p>26. La art. 39: alin (1) lit. b) va avea următorul cuprins:</p> <p>„b) emite un act de constatare în care, după caz, dispune încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale subiectului declarării și aplică pentru acesta interdicția de a ocupa funcțiile menționate la art. 3 alin. (1) al Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale”.</p> <p>alin. (3) va avea următorul cuprins:</p> <p>„(3) Dacă actul de constatare rămâne definitiv, Autoritatea informează conducerea organizației publice sau a autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării despre încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale acestuia.”</p> <p>la alin. (4), textul „Din momentul în care actul de constatare rămâne definitiv,” se exclude.</p>	<p>Se propune următoarea redacție la art. 39 alin. (1) lit. b):</p> <p>„b) emite un act de constatare în care, după caz, poate dispune încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale subiectului declarării și aplică pentru acesta interdicția de a ocupa funcțiile menționate la art. 3 alin. (1) al Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale”</p> <p>Se propune menținerea prevederilor alin. (3) art. 39 Legii nr. 132/2016 în redacția actuală</p>	<p>Pentru amendamentele propuse sunt valabile argumentele invocate referitor la modificări propuse prin pct. 22 (se referă la art. 34 Legii nr. 132/2016) și prin pct. 2 (se referă la art. 7 Legii nr. 132/2016)</p>
<p><i>Art. IV. - Legea nr.133/2016 privind declararea averii si a intereselor personale (Monitorial Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr.245-246, art. 513), cu modificarile ulterioare, se modifica dupa cum urmeaza:</i></p>			
<p>1.</p>	<p>2. Art. 2:</p> <p>definitia beneficiarului efectiv va avea urmatorul cuprins:</p> <p>„beneficiar efectiv - beneficiarul efectiv, asa cum acesta este definit in Legea nr. 308/2017 cu privire la prevenirea si combaterea spalarii banilor si finantarii terorismului;”</p> <p>definitia diferentei substantiate va avea urmatorul cuprins:</p>	<p>se propune excluderea modificărilor propuse pentru noțiunea de „interesul personal” și menținerea prevederii în versiunea în vigoare.</p>	<p>Calitatea de membru/ă a/al unui partid politic/ organizații internaționale sau al unei organizații necomerciale relevă un interes personal al subiectului declarării, din acest motiv considerăm inoportun excluderea acestui text din definiția „interesului personal”.</p> <p>Aceste calități pot oferi subiectului declarării acces la informații privilegiate sau o poziție de influență care i-ar putea permite să influențeze decizii în beneficiul propriu sau al organizației respective. De asemenea, aceste calități pot implica anumite responsabilități care</p>

	<p>„<i>diferenta substantiala</i> - diferenta cumulative ce depaseste 20 de salarii medii lunare pe economie intre modificari intervenite in avere, inclusiv cea inregistrata pe numele altor persoane, cheltuieli si venituri legale realizate de subiectul declararii, membrii sai de familie si concubinul/concubina, in perioada detinerii calitatii de subiect al declararii a persoanei supuse controlului;</p> <p>in definitia interesului personal textul „ , din relatiile sau afiliatiile sale cu organizatii necomerciale, inclusiv cu partidele politice si cu organizatiile Internationale” se exclude;</p>		<p>să influențeze modul în care subiectul declarării își exercită funcțiile sau pot apărea riscuri ca interesele personale ale subiectului declarării să intre în conflict cu interesele publice pe care le reprezintă.</p> <p>Totodată, declararea relațiilor sau afiliațiilor cu organizații necomerciale, inclusiv cu partidele politice și cu organizațiile internaționale, asigură o mai mare transparență a modului în care subiectul declarării își exercită funcțiile și ia deciziile, iar societatea are astfel posibilitatea de a evalua dacă există un potențial conflict de interese și de a solicita mai multe informații.</p> <p>Menționez că și avizul CNA exprimă aceeași îngrijorare și recomandă excluderea modificărilor propuse pentru noțiunea de „interesul personal”.</p> <p>Adițional, în contextul actual, în care majoritatea copreșoară a conducătorilor numiți de guvernare au afiliieri și/sau interese persoanele financiare/nefinanciare cu diferite asociații obștești, se creează impresia că prin această modificare se încearcă de a mușamaliza potențialele conflicte de interese dintre conducătorii/persoanele cu funcții de demnitate publică numiți de actuale guvernare cu aceste asociații obștești, care se implică plenar în viața politică a statului.</p>
	<p>3.Art. 4 va avea urmatorul cuprins: „Articolul 4. Obiectul declararii (1) Subiectii prevazuti la art. 3 alin. (1) declara orice: a) venit obtinut de subiectul declararii si membrii familiei, concubinul/concubina in anul fiscal precedent, inclusiv despagubirile de asigurare; b) mijloc de transport si bun imobil, inclusiv constructiile nefinalizate, din tara si de peste hotare, detinute in proprietate, cu drept de uzufruct, de uz, de abitatie, de superficie de catre subiectul declararii si membrii familiei, concubinul/concubina acestuia; c) numerar in moneda nationala sau in valuta straina detinut de subiectul declararii si membrii familiei, concubinul/concubina acestuia care depaseste echivalentul a 10 salarii medii pe economie; d) activ financiar detinut de subiectul declararii si membrii familiei, concubinul/concubina acestuia, sunt, inclusiv in conturile bancare, unitatile de fond in fondurile de investitii sau asigurari, formele echivalente de economisire si investire, plasamentele, obligatiunile, cecurile, cambiile, certificatele de imprumut, alte documente care incorporeaza</p>	<p>Se completează art.4 al Legii nr. 133/2016, redacția propusă de autor, cu litera p) cu următorul conținut: „ p) calitatea de asociat, de acționar sau de membru în cadrul unui agent economic, al unei organizații necomerciale sau organizații internaționale, deținută de subiectul declarării și membrii familiei, concubinul/concubina acestuia;”</p>	<p>În redacția actuală a Legii nr. 133/2016, respectivul punct este prezent (art.4 lit.k) și considerăm oportună păstrarea acestuia.</p> <p>Declararea acestor calități este importantă pentru depistarea situațiilor de conflict de interese, deoarece acestea pot oferi subiectului declarării acces la informații privilegiate sau o poziție de influență în adoptarea deciziilor în beneficiul propriu sau al organizației respective. Cumularea funcțiilor menționate pot influența modul în care subiectul declarării le exercită sau pot apărea riscuri ca interesele personale ale subiectului declarării să intre în conflict cu interesele publice pe care le reprezintă.</p> <p>Totodată, declararea acestor calități asigură o mai mare transparență a modului în care subiectul declarării își exercită funcțiile și ia deciziile, iar societatea are astfel posibilitatea de a evalua dacă există un potențial conflict de interese și de a solicita mai multe informații.</p>

drepturi patrimoniale personale, alte active financiare, daca valoarea unitara a fiecaruia depaseste 2 salarii medii pe economie;

e) bun detinut de catre subiectul declararii personal sau de catre membrii familiei, concubinul/concubina acestuia, sub forma de metale si/sau pietre pretioase, obiectele de arta si de cult, colectiile de arta, numismatica, filatelie, arme sau alte bunuri, a caror valoare unitara depaseste 10 salarii medii pe economie;

f) drept patrimonial detinut de catre subiectul declararii personal sau de membrii familiei, concubinul/concubina lui care decurg din drepturi de autor, brevete sau drepturi de proprietate intelectuala;

g) categoriile mentionate la lit. a)-f), n)-p) a caror beneficiar efectiv este subiectul declararii, membrii familiei sale, concubinul/concubina acestuia;

h) mijloc de transport si bun imobil mentionate la lit. b) transmis altei persoane in folosinta, cu titlu oneros sau gratuit, in perioada declararii, daca valoarea fiecarui bun depaseste 10 salarii medii pe economie;

i) imprumut oferit de catre subiectul declararii si membrii familiei lui, inclusiv concubinul/concubina acestuia, altor persoane, a caror valoare unitara depaseste 10 salarii medii pe economie;

j) servicii de acelasi tip, cu exceptia celor comunale, si lucrari de acelasi tip procurate de catre subiectul declararii si membrii de familie, concubin/concubina, sau de către alte persoane pentru acestea, a căror valoare cumulativă pe parcursul unui an depaseste 5 salarii medii lunare pe economie;

k) activ virtual, in sensul Legii nr. 308/2017 cu privire la prevenirea si combaterea spălării banilor si finantării terorismului, a căru valoare totala la data declarării depaseste un salariu mediu lunar pe economie;

l) datorie a subiectului declararii, a membrilor de familie sau a concubinului/concubinei acestuia,

inclusiv cele sub forma de credit, gaj, ipotecă, garanție, dacă valoarea ei inițială depășește 10 salarii medii pe economie și suma restituită pe parcursul anului fiscal precedent;

m) cota-parte/actiune în capitalul social al unui agent economic deținute de subiectul declarației personal sau de membrii familiei, concubinul/concubina acestuia;

n) calitate de membru al organelor de conducere, administrare, revizie sau control al organizațiilor necomerciale și comerciale, deținută de subiectul declarației și membrii familiei, concubinul/ concubina acestuia;

o) contract, inclusiv de asistență juridică, de consultanță, civile, încheiate de către subiectul declarației și membrii familiei, concubinul/concubina acestuia, inclusiv de către persoanele juridice în care aceștia sunt beneficiari efectivi, și aflat în perioada declarației, finanțat din bugetul de stat, din bugetul local și din fonduri externe ori încheiat cu organizații cu capital de stat.

(2) În declarație se declară valoarea reală a bunurilor imobile și mobile deținute în proprietate și care au fost dobândite după anul 2018 inclusiv, adică prețul real plătit pentru respectivele bunuri și cheltuielile pentru îmbunătățirea sau reparația acestora, precum și valoarea de piață a acestor bunuri la ziua dobândirii.

(3) Pentru bunurile imobile pe care le au în proprietate și care au fost dobândite până în anul 2017 inclusiv, este declarată valoarea cadastrală a bunului sau valoarea bunului conform documentului care certifice proveniența acestuia, dacă bunul nu a fost evaluat de organele cadastrale. Pentru bunurile mobile dobândite în proprietate până în anul 2017 inclusiv se declară valoarea bunului conform documentului care certifice proveniența acestuia.

(4) Se exceptează de la declarare cadourile primite de către subiectul declarației din partea membrilor familiei lui concubinului/ concubinei, indiferent de valoare. De asemenea, se exceptează de la

	<p>declarare cadourile primite de către subiectul declarării, membrul familiei lui, concubinul/concubina din partea părintilor, socrilor, fratilor, surorilor sau copiilor majori, dacă valoarea cumulativă a cadourilor primite de fiecare pe parcursul anului nu depășește 10 salarii medii pe economie.”</p>		
	<p>8. Art. 9: alin. (1) va avea urmatorul cuprins: „(1) Autoritatea Nationala de Integritate publica declaratiile depuse pe pagina sa web oficiala intr-un format ce permite prelucrarea automatizata a datelor (open data), asigurand accesul permanent la acestea in decurs de 15 ani de la data depunerii, cu exceptia datelor prevazute la alin. (2) si (3).” la alin. (2), cuvintele „serviciilor procurate” se substituie cu cuvintele „serviciilor medicale procurate”</p>	<p>alineatul (1), art.9 din Legea nr. 133/2016, în redacția autorilor, se propune următoarea redacție: „(1) Autoritatea Națională de Integritate publică declarațiile depuse pe pagina sa web oficială în termen de 30 de zile de la expirarea termenelor de depunere a declarațiilor, într-un format ce permite prelucrarea automatizată a datelor (open data), asigurand accesul permanent la acestea in decurs de 15 ani de la data depunerii, cu exceptia datelor prevazute la alin. (2) si (3).”</p>	<p>Termenul limită de publicare a declarațiilor depuse este prezent și în redacția actuală a alin. (1) art.9 din Legea nr. 133/2016, fapt ce elimină orice risc de interpretare eronată sau abuzivă a caracterului public al declarațiilor depuse. Lipsa unui termen clar va acorda persoanelor responsabile competența de a institui și de a stabili/ prelungi termenele fără careva restricții sau obligații de a oferi o justificare clară asupra ne-publicării unor declarații. Stabilirea clară a termenului limită de publicare a declarațiilor va elimina ambiguitatea normei, va definitiva cadrul temporal al procedurilor de publicare a declarațiilor și va oferi predictibilitate normei juridice care se aplică caracterului public al declarațiilor.</p>
	<p>Art. VIII. (1) Prezenta lege intra in vigoare la expirarea a 6 luni de la data publicarii in Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu exceptia Art. VI si Art. VII care lege intra in vigoare la data publicarii. (2) Consiliul de Integritate si Autoritatea Nationala de Integritate in termen de 3 luni de la data publicarii prezentei legi, va aduce actele sale normative in concordanta cu aceasta.</p>	<p>Se propune următoarea redacție alin. (1) art. VIII.: „(1) Prezenta lege intră in vigoare la expirarea a 6 luni de la data publicarii in Monitorul Oficial al Republicii Moldova și se aplică cazurilor de efectuare a controlului începute după intrarea în vigoare a prezentei legi, cu exceptia Art. VI si Art. VII care lege intra in vigoare la data publicarii.”</p>	<p>Propunere tehnică pentru evitarea unor interpretări extensive defavorabile și respectarea principiului de neretroactivitate a legii, consfințite în Constituția Republicii Moldova.</p>

Deputat în

Parlamentul Republicii Moldova

Gaik Vartanean